

Ramazan Kuruyüz - İRH/Hessen İslam Cemaati Başkanı

„Minareler şeffaflığın, entegrasyonun ve aidiyetin işaretidir“

Minarelerin inşasını gelecekte yasaklamaya yönelik olarak İsviçre'de yapılan halk oylaması , tüm dünyada büyük yankılar uyandırdı. Bu referandum sonrasında, siyasi, toplumsal ve dini kuruluşlar, din özgürlüğü ve dini sembollerin kamusal alanında görünmesinin sınırları üzerine daha yoğun bir şekilde tartışmaya başlamışlardır. Hessen İslam Cemaati/İRH, geçtiğimiz yıllardaki benzer bazı tartışmalarda olduğu gibi, bu defa da, basın açıklaması yapmak ve aceleci davranmak yerine, soğukkanlı bir şekilde durum değerlendirmesi yapmayı uygun görmüştür. Bu nedenle, minare tartışması bağlamında, din özgürlüğü ile ilgili tartışmaları ve çoğulcu bir toplumda birlikte yaşamın getirdiği zorlukları ve sunduğu şansları mümkün olduğunca objektif ve duygusallıktan arınarak, bir makale çerçevesinde ele almaya çalışacağım.

Avrupa toplumları, çoğunluğu itibarıyla her ne kadar Hıristiyan kültürüyle şekillenmiş olsa da, birkaç on yıldan beri sadece Hıristiyanlar'dan oluşmadığı bir gerçektir. Çoğunluğunun Hıristiyan dinine mensup insanlardan oluştuğu gerçeğine rağmen, Avrupa toplumları, artık çoğulcu, çok dinli, çok kültürlü ve çok uluslu bir yapıya sahiptir. Bu çoğulculuk, Avrupa'nın günlük yaşamının bir gerçeğidir. Müslümanlar, Yahudiler, Hindular, Budistler, farklı inanç ve düşünceye sahip olanlar, seküler ve ateist insanlar da, Avrupa toplumlarının bir parçasıdır. Bu çoğulcu yapı, kendi içinde bir yandan riskler ve çatışma potansiyeli taşımakla birlikte, diğer yandan toplumun her kesimi için bir zenginliktir.

Din özgürlüğü, evrensel temel haklar içinde yer almaktadır, modern ve demokratik toplumların önemli bir kazanımı haline gelmiştir. Din özgürlüğü, sadece çoğunluk toplumunun ait olduğu din için değil, toplumda yer alan tüm dini cemaatler için de özgürlüğü ifade eder. Bundan dolayıdır ki, Federal Almanya Anayasası, devletin belirli bir dini tercih edemeyeceği gibi, diğer bir dini de ayrımcılığa tabi tutamayacağı ilkesini ön görmektedir. Ülkede yaşayan tüm vatandaşlar, anayasaya ve evrensel temel hak ve hürriyetlere uymak zorundadırlar. Bu durum, kendi anayasaları ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde, diğer tüm Avrupa ve demokratik ülkeler için de geçerlidir. Bundan dolayıdır ki, Avrupa'daki (Hıristiyan) çoğunluk toplumlarının bir yandan kendi ülkelerinde yaşayan Müslümanlar'dan ülkelerindeki anayasaya sadakat göstermelerini ve evrensel temel insan haklarına uymalarını beklerken, diğer yandan kendilerinin, Müslümanlar'ın din özgürlüğü ve eşit hakları söz konusu olduğunda, anayasalarını ve evrensel hukuku ihlal etmeleri, açık bir çelişkidir. Minareli camilerin inşası, tıpkı kilise kulelerinin inşası gibi, kentlerin görüntülerinin bir parçasıdır ve anayasal din özgürlüğünün bir ifadesidir.

Referandum, elbette doğrudan demokrasinin bir parçasıdır. Sadece halkın seçtiği temsilciler, ülke ile ilgili kararları almazlar, bazen halkın kendisi halk oylamalarıyla sorumluluğu doğrudan kendi eline alabilir. Ancak, temel hak ve hürriyetler (evrensel insan hakları) ve bir azınlığın din özgürlüğü, halk oylamasıyla da kaldırılamaz veya sınırlandırılmaz, halkın oyuna dahi sunulamaz. Başka bir ifadeyle, bir demokraside çoğunluk, azınlığın temel haklarını halk oylamasıyla dahi sınırlayamaz. Aksi takdirde, böyle bir demokrasinin bir diktatörlükten farkı kalmaz. Bunun için, burada şu sorunun sorulması gerekmektedir: Demokratik bir rejimi diktatör bir rejimden farklı kılan şey nedir? Avrupa toplumları, geçtiğimiz son on yıllarda, ülkelerinde yaşayan İslam dinine mensup yeni vatandaşlarıyla birlikte

yaşamının gerçekliği bağlamında, demokrasi anlayışlarının testinden geçmektedirler. Bir toplumun demokrasi anlayışı, o toplumun azınlıklarla, yani çoğulcu toplumun tüm birimlerinin temel haklarıyla ilgili yaklaşımıyla ölçülür. Bu bağlamda, birçok Alman medyasında minare yapımı ile ilgili yapılan anketleri, kışkırtıcı, toplumu birbirine karşı bölücü, korkuları tahrik edici ve sosyal barışı zedeleyici bulmaktayım. Medya, temel hak ve hürriyetleri anket sorularıyla oylamaya sunmamalıdır.

İslamofobi (İslam düşmanlığı), Avrupa toplumlarında varolan ırkçılık ve yabancı düşmanlığının yeni ve giderek yaygınlaşan bir görünümüdür. Değişik şekillerde ve alanlarda görünmekte ve sürekli artmaktadır. Bu hastalık (ırkçılık ve islamofobi), Avrupa'daki sosyal barışı tehlikeye atmaktadır. Irkçılık, insanlık aleminin geçmişte ve bugün en tehlikeli toplumsal hastalığıdır. Özellikle Müslümanlar'ın temel hak ve hürriyetlerinin güvenlik ve genelleştirilen şüpheler maskesi arkasında sınırlamaya tabi tutulması, birçok Avrupa toplumlarının ve devletlerinin demokrasi anlayışlarının karanlık yüzünü yansıtmaktadır. Avrupa'daki birçok insanda, İslam ve Müslümanlar'a yönelik olarak halen objektif (nesnel) ve adil bir yaklaşım eksikliği bulunmaktadır. Avrupa toplumları kendilerine, tarihten yeterince ders çıkarıp çıkarmadıklarını, demokrasi ve aydınlanma anlayışını, hoşgörü, özgürlük ve adalet gibi temel hak ve değerleri içselleştirip içselleştiremediklerini ve özümseyip özümseyemediklerini sormak zorundadırlar. Bu sorunun cevaplanması ve açığa kavuşturulması, özellikle, Avrupa toplumlarının kendilerine biçtikleri, dünyanın diğer halklarına örnek olma rolünü yerine getirebilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Aksi halde, dünya halkları nezdinde inandırıcılıklarını kaybedeceklerdir.

Müslümanlar'ın topluma entegre olması, Avrupa'daki çoğulcu toplumlarının ve politikacıların Müslümanlar'a yönelik sürekli dile getirdikleri bir taleptir. Entegrasyon konusunda varolan tüm sorunlara rağmen, Müslümanlar'ın büyük bir çoğunluğunun buldukları Avrupa toplumlarına entegre oldukları gözlenmektedir. Müslümanlar, Avrupa toplumlarının bir parçası haline gelmişlerdir ve Avrupa artık onların yaşam merkezi ve yeni vatanlarıdır. Kim bir ülkede yaşamaya karar vermişse, elbette orada binalar da inşa edecektir. Minareli camilerin inşası, tıpkı oturulacak evlerin inşası gibi, yaşanılan ülkeye entegre olmanın ve o ülkede kalıcı olmanın açık ve net göstergesidir. Bu durum, yaşanılan ülkeye aidiyeti ifade eder. Minareli camilerin yapımı, aynı zamanda, Müslümanlar'ın şeffaflığının göstergesidir, kesinlikle güç gösterisi değildir. Müslümanlar'ın çoğunluğu, yaşadıkları topluma açılmak istemekte ve artık arka avlulara sığınmamaktadırlar. Müslümanlar'ın ve dinlerinin şeffaflığını talep edenler, minareleriyle birlikte camilerin yapımını desteklemelidirler. Müslümanlar da toplumun merkezine aittir. Onların minareli camileri de, kentlerin görünen resminin bir parçasıdır. Müslümanlar'ın ve ibadet yerlerinin şeffaflığı, Avrupa toplumlarında yaşayan herkesin menfaatinedir. Bu nedenle, bu şeffaflık, toplumun her kesimi tarafından desteklenmelidir. Avrupalı Müslümanlar, Avrupa çoğulcu toplumları tarafından halen yabancı bir madde (yabancı uzuv) gibi algılanmak istememektedirler. Avrupa, Müslümanlar'ın büyük bir çoğunluğu için vatanları haline gelmiştir, burada isteyerek yaşamaktadırlar ve Avrupa ülkelerinin sosyal ve iktisadi yaşamına önemli katkıda bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen tüm gerçeklerin ve yapılan tespitlerin yanısıra, biz Müslümanlar'a, dinimizin Avrupa toplumlarında ekseriyetle olumsuz algılanmasındaki kendi sorumluluklarımızı ve payımızı hatırlatmakta ve özeleştirme yapmamızda fayda görüyorum. Biz Müslümanlar, öncelikle kendimize, dinimizin Avrupa'nın birçok kesiminde olumsuz ve tehlikeli algılanmasına yol açacak ne tür yanlışlar yaptığımızı sormalıyız. Eğitilmesi oldukça zor olan bazı İslam düşmanı ve saplantılı çevrelerin, tüm katılmış, düşmanca ve ırkçı önyargılarına rağmen, biz Müslümanlar, İslam'ı yanlış uygulamalarımızla, Avrupa'da birçok normal vatandaşın İslam ve Müslümanlar'la ilgili önyargılara ve korkulara sahip olmalarında kendimizin de sorumlu olup olmadığımızı sorgulamalıyız. Avrupa'da oluşan pek çok önyargı ve korkulardan bizzat biz Müslümanlar'ın sorumlu olması, hiç de nadir görülen bir durum değildir. Örneğin, İslam'da kadının konumu ile ilgili olumsuz görüntünün oluşmasından, daha çok biz Müslümanlar sorumlu değil miyiz? İslam'ın Avrupa'da daha iyi, adil ve hak ettiği şekilde görünmesi ve olumlu olarak algılanması için, biz Müslümanlar, açık, dürüst, cesur, daha güçlü bir şekilde ve tüm imkanlarımızla, öncelikle kendi içimizdeki yanlışlıklara karşı mücadele etmeliyiz. Özel hayatımızda, aile ve toplumsal yaşamımızda, Kur'an ve sünnete uygun bir şekilde doğru İslam'ı yaşamalıyız. Tüm toplumun huzuruna daha güçlü katkıda bulunmalı ve toplumsal gelişmelere aktif bir şekilde katılmalıyız. Sadece talep etmemeli, topluma daha fazla katkıda bulunmalıyız. Önyargıları kaldırmamızın en iyi yolu, bir taraftan iyi dostluklar, arkadaşlıklar, iş ve komşuluk ilişkileri kurmak,

diğer taraftan yoğun bir şekilde dinler ve kültürlerarası diyalog yapmaktır. Ancak bu şekilde, zor zamanlarımızda da yanımızda yer alacak ve bize destek olacak dostlar kazanabiliriz.

İslam, monolitik (tek düze) bir blok, katı bir kurallar sistemi değildir, aksine değişken birçok normlarıyla uyum kabiliyetine sahiptir ve özellikle kültürel gelenekler bağlamında zaman ve mekana bağlı olarak esnektir. İRH açısından bu durum, Almanya'da ve Avrupa'da da İslam'ın, Avrupa toplumları bağlamında İslam'a uygun yeni gelenekleri geliştirmeye açık olduğu anlamını taşımaktadır. Bunun için, gelecekte Almanya'da ve Avrupa'da yaşayacak Müslüman nesillere, İslam'la uyumlu bu entegrasyon imkanını otantik (doğru) islami bilgilerin kazandırılmasıyla sunmak gerekmektedir. Almanya'da ve Avrupa'da yaşayan Müslümanlar, geldikleri ülkelerin toplumlarında ve şimdi içinde yaşadıkları çoğunluk toplumlarında varolan geleneklere yönelik olarak eleştirel yaklaşımda bulunabilme ve kabuk bağlamış kültüre özgü geleneklerle otantik (doğru) islami bilgiler ve değerler arasında ayırım yapabilme doğrultusunda yeteneklendirilmeli ve cesaretlendirilmelidir. Ancak bu şekilde, gelecek nesiller için uzun vadede, entegrasyonu zorlaştıran ithal edilmiş geleneklerden arınmak ve onun yerine Almanya'da ve Avrupa'da İslam'la uyumlu yeni geleneklerin oluşmasını sağlamak mümkün olacaktır. Temel esaslarına ters düşmemek ve topluma faydası olmak kaydıyla, herşeyi test ederek entegre etmek, İslam'ın prensiplerindedir. Bu islami prensip (maslahat), Müslümanlar'a, içinde yaşadıkları her toplumla kaynaşma ve onların varolan toplumsal sistemleriyle ortak noktaları arama iznini vermektedir. Bu yaklaşımın doğal ve istenen sonucu, topluma katılmak ve katkıda bulunmak ve çift yönlü bir entegrasyona isteklilik ve hazır olmaktır. Avrupa topraklarında bulunan Endülüsteki İslam tarihi, İslam'ın bu yeteneği ve bu düşünce ve hareket tarzının tüm taraflar için olumlu sonuçlarıyla ilgili en açık bir delildir. İslami bu yaklaşımın asimilasyonla hiçbir ilgisi yoktur. Bu yaklaşım, anlamlı ve her iki taraf açısından da verimli sonuçlar getiren entegrasyonla alakalıdır. Böyle bir entegrasyon anlayışı, çoğulcu bir toplumda karşılıklı saygıya dayalı birlikte yaşamı garanti eder. Çoğulcu toplum yapıları, toplumdaki tüm grupların hareket yeteneği ve yeterliliği kazanabilmeleri için, çoğulcu yaklaşımlara ve metodlara muhtaçtır.

Son olarak, Almanya'da ve Avrupa'da yaşayan Müslümanlar'a ve çoğunluğu Hıristiyan olan toplumlara şu çağrıda bulunmak istiyorum:

Almanya ve Avrupa, hepimizin ortak vatanıdır. Hepimiz birlikte, Almanya ve Avrupa toplumunu oluşturmaktayız. Bulunduğumuz ülkelerin anayasalarının aynı değerleri ve evrensel temel değerler, bizleri birbirimize bağlamaktadır. Tüm farklılıklara rağmen, İbrahimi din mensupları olarak biz Yahudiler, Hıristiyanlar ve Müslümanlar, aynı ortak kaynağı ve birçok müşterek etik-ahlaki değerleri birbirimizle paylaşmaktayız. Dinlerimiz, asıl olarak birbirlerine karsılık teşkil etmemektedirler. Bizler, İbrahim'in (a.s.) çocuklarıyız. Özellikle bundan dolayı da birlikte hareket etmeliyiz. Bu anlamda, hayırlı işlerde ve tüm toplumun refahı için yarışmalıyız, çünkü Allah'ın elçisi Hz. Muhammed'in (s.a.s.) dediği gibi, „İnsanların en hayırlısı, insanlara hizmet edendir“. Birbirimize karşı düşmanlıkları, korkuları ve önyargıları körüklemek yerine, hepimiz, özellikle de dini cemaatlerde, siyasette ve toplumda sorumluluk taşıyanların, ortak değerlerimizi ve tüm toplumun huzuru için gerekli ortak sorumluluğumuzu ön plana çıkarmaları ve bunları teşvik etmeleri gerekmektedir.